

JULIEN SANDREL

Toinen
elämäni

TAMMI

JULIEN SANDREL

Toinen
elämäni

SUOMENTANUT LOTTA TOIVANEN

TAMMI

HELSINKI

Marguerite Yourcenarin sonetin ”Et tiedä” suomentaneet
Lotta Toivanen ja Alice Martin.

Ranskankielinen alkuteos *La vie qui m'attendait* ilmestyi Ranskassa 2019.

Copyright © Calmann-Lévy, 2019

Suomenkielinen laitos © Lotta Toivanen ja Tammi 2022

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

ISBN 978-952-04-2309-4

Painettu EU:ssa

Vanhemmilleni.

Veljilleni.

*Minun oli tarkoitus kirjoittaa kuolemasta,
mutta elämä tulla tupsasti väliin, kuten aina.*

VIRGINIA WOOLF

Onko mahdollista, että elämäni kiteytyy tuohon yhteen ainoaan päivään?

Päivä oli mitä hienoin, mitä kauhein, mitä lopullisin. Ratkaiseva ja tuhoisa. Sietämättömällä voimalla se puhalsi tielleni elämän hehkuvan henkäyksen mutta myös sen täydellisen vastakohdan.

Sinä päivänä se tapahtui. En ole ikinä kertonut siitä. En kenellekään.

Muistot ovat silti läsnä. Karvaina. Rajuina. Mutta haavat ovat parantuneet. Kiinni ommellut. Meni aikaa, ennen kuin kykenin taas näkemään kauneutta. Ennen kuin kauneus irtautui kestäättömistä kuvista, jotka ilmestyivät eteeni joka ikisellä silmänräpäyksellä.

Vielä nykyäänkin sydämeni takoo muistutukseksi siitä, että tein sen mikä minun oli tehtävä – mitä muutakaan se voisi?

Anteeksi.

I

VUODET

1

MINUN ELÄMÄNI

”Aivan niin, monsieur. Asia hoituu, tietenkin. Lämpimät terveiset vaimollenne.”

Lasken luurin epäuskoisena. Kuka minun lisäksi enää käyttää tuollaista ilmausta, joka vanheni jo viime vuosisadalla?

Puhun kuin mummo, elän kuin mummo, keskustelen vain mummojen kanssa. Olen vanha. Vanha ja yksinäinen, siinä minun elämäni pähkinänkuoressa.

Mutta aloitetaanpa alusta.

Nimeni on Romane. Olen kolmekymmentäyhdeksänvuotias. Olen luulosairauteen ja vainoharhoihin erikoistunut yleislääkäri. Erikoisalani on omintakeinen, ja sovellan sitä ainoastaan itseeni, potilaani voivat nukkua yönsä rauhassa. Asun synnyinkaupungissani Pariisissa, enemmän tavan vuoksi kuin omasta halustani. En juuri matkustele, koska pelkään kaikkea, millä mennään kymmenen kilometrin päähän tai sitä kauemmas. Autossa matkustaminen on minulle koettelemus, junista, laivoista ja lentokoneista puhumattakaan. Tunnen kyllä tilastot, lento-onnettomuuksia sattuu vain yksi kahtatoista mil-

joonaa lentoa kohti, eli on todennäköisempää voittaa lotossa kuin kuolla lentokoneessa. Tuokin tieto pelottaa minua, sillä vaikka lottovoittajia ei ole joka oksalla, heitä kuitenkin on. En juuri matkustele, koska pelkään hämähäkkejä ja käärmeitä, kaikenlaisia pistäviä, purevia ja kynsiviä elukoita, pelkään malariaa, denguekuumetta, chikungunya-infektiota, vesikauhua ja lintuinfluenssaa, pelkään, että mafialiiga sieppaa minut, että saan sydänkohtauksen jossain jumalan selän takana, että sairastun punatautiin ja kuolen nestehukkaan.

Paniikkikohtaukseni ovat hiljattain pahentuneet. Niistä on tullut suorastaan pakkomielle, saattaisi joku väittää – esimerkiksi terapeutini. Olen jo puoli vuotta saanut niin kutsuttuja hyperventilointikohtauksia. Heti kun stressaannun tai koen olevani vaarassa, minun on hengitettävä paperipussiin rauhoittuakseni. Kuvitelkaa, että olette lähimarketin heviosastolla: kotimaisten kesäkurpitsojen vieressä kyyhöttää huohottava nainen, joka on vahingossa koskettanut mätää vihannesta ja pelkää kuolevansa heti bakteerihyökkäykseen. Tuo nainen olen minä. Minulla on ilo olla monta kertaa päivässä läähättävä pikku koira, ja Air Francen paperipussi on minun paras ystäväni. Ystävättäreni Melissa – mitä kohtalon ivaa, ammatiltaan linjalentäjä – on vakituinen tavarantoimittajani.

Olen vanha, yksinäinen, luulosairas ja naurettava.

Olisin voinut lisätä ”ruma”, mutta jos rehellisiä ollaan, se ei pidä paikkaansa. Tutkin päivittäin lateksihansikkaat kädessä lukuisia ihmiskehoja ja olen hyvin tietoinen siitä, että oma kehoni ei ole pahimmasta päästä. En kuiten-

kaan mahda sille mitään, etten pidä omasta kehostani. Kätken sen tylsien vaatteiden alle.

Olen huomaamaton, liki näkymätön. Ihmiset arvostavat sitä. Ihmiset, eivät miehet. Isä on elämäni ainoa mies. Olen varttunut kahdestaan hänen kanssaan, hänen turvissaan, seurailut aina hänen viitoittamiaan polkuja, asuinkin puoli vuotta sitten yhä kotona. Minä rakastan häntä, isääni siis. Tukahduttavan paljon. Terapeutitni väittää, että hyperventilointi on selvä somaattinen oire isäsuhteen happivajeesta. ”Hengitysvaikeutenne alkoivat kummasti juuri kun päätitte ottaa häneen vähän etäisyyttä, eikö niin?” hän sivalsi. Hän on varmaan oikeassa, semminkin kun hengittäminen ei yhtään helpotu, vaikka olen muuttanut omaan kotiin. Nyt, pian nelikymppisenä, olen päättänyt opetella elämään ilman isää. Olen irrottanut ankkuriköydet. Terapeutitni vakuuttaa, että se on oikea päätös. Että oli jo aikakin.

Oli jo aikakin, mutta myöhäistä. Liian myöhäistä, jotta isä olisi hyväksynyt lähtöni. Koetin kyllä selittää hänelle, että normaalit ihmiset, siis ne jotka elävät normaalia elämää, näkevät vanhempiaan kolme kertaa vuodessa ja soittelevat ehkä pari kertaa kuussa. Että meidän ei tarvitse tehdä aivan yhtä isoa muutosta, riittää kun elämme eri kodeissa ja puhumme puhelimesta kerran viikossa, eikä hän kyttää tekemisiäni, minähän säästän hänet tulevilta vuosilta, jolloin hormonitasoni heittelee ja mielialani ailahtelee, hänen sietäisi olla tyytyväinen, vai mitä? Tietenkään hän ei ole. Isän on vaikea käsittää ja hyväksyä radikaali muutos yhteisessä arjessamme.

Isä ei ole moneen kuukauteen puhunut minulle kuin pakon edessä. Välillä vaikuttaa siltä kuin hän olisi kuusikymmentäviisivuotias lapsi, joka mököttää, koska on kadottanut lempilelunsa. Aluksi isän asenne tuntui minusta pahalta. Liian tylyltä, liian jyrkältä. Sitten hyväksyin sen. Loppujen lopuksi luulen, että tilapäinen irtiotto on tarpeen. Se tekee hyvää meille molemmille. Isä tarvitsee aikaa sulatellakseen muutosta, mutta hän kestää sen kyllä. Kun shokki menee ohi, välimme tasaantuvat. Arkistuvat. Samoin hengitykseni.

Tiedostan kyllä, että puhun tilanteesta kuin seurustelusuhteen loppumisesta. *Olet päästäsi sekaisin, tyttöpolo. Kyse on isästäsi, suhde ei katkea, otat vain etäisyyttä terveellä tavalla. Hengitä, Romane, hengitä.*

Vanha, yksinäinen, luulosairas, surkuhupaisa, mutta huolehtii kuitenkin itsestään. Ainakin yrittää.

*

Puhuttuani puhelimessa potilaani kanssa suon itselteni hetkisen, juon lasillisen vettä ja huuhdon kasvoni. Tänään on helteinen päivä. Olo on kuin nihkeässä hamamissa, ilman hierontaa ja itämaisaisia leivonnaisia. Pidän paperipussin käden ulottuvilla, sillä helle ahdistaa minua. Vaatteet liimautuvat kiinni, potilaat liimautuvat kiinni, hansikkaat liimautuvat kiinni. Radiossa sanottiin aamulla, että lämpötila nousee päivän mittaan kolmeenkymmeneenkahdeksaan asteeseen. Se on Pariisin ennätys, sydänkesälläkin, 15. päivänä heinäkuuta. Jään

loppuviikosta lomalle, mutta en vieläkään tiedä mitä tekisin. Mikään ei kauhistuta minua yhtä paljon kuin joutua kasvokkain oman itseni kanssa – ja luoja tietää, miten moni asia minua kauhistuttaa. Minun on silti pakko pitää lomaa: Pariisi autioituu tähän aikaan vuodesta, vastaanottoa ei kannata pitää avoinna. Motivoin itseäni pakenemaan helteisestä Pariisista toistelemalla, että lepo varmasti vahvistaisi vastustuskykyäni, se hyöty siitä nyt ainakin olisi.

Himskatti mikä belle! Kyllä, näin minä puhun. Miellessäni sanon: Voi vitun vittu mikä pätsi, mutta ilmaus laimenee karatessaan huuliltani. Ostin vastaanotolle tuulettimen ja makuuhuoneeseen toisen. Viime yönä nukuin tuskin lainkaan, kiitos kansallispäivän juhlijoiden. Kuu-
lin avoimista ikkunoistani kulmakunnan humalaisten mölinät enkä voinut välttyä ajatukselta, että kotiini olisi voinut koska vain syöksähtää joku pahantahtoinen roisto. Asun kylläkin kuudennessa kerroksessa, joten jos Spidermanin häijyä kaksoisolentoa ei lasketa, asuntoon tunkeutumisen riski on aika vähäinen. Olin silti rauhaton. Heräsin monta kertaa hiestä märkänä. Siksi minua ei kannata tänään ärsyttää. Niin muotoilen asian miellessäni – ihan kuin tekisin pahaä karpäsellekään, vaikka minua miten ärsytettäisiin. Totuus on, että tänään niin kuin kaikkina muinakin päivinä olen toivottoman kohtelias.

Nykyäisen vielä kerran puseron irti hikisestä selästäni ja avaan oven. Madame Lebrun – seitsemänkymmentävuotias, jolla on häkellyttävän musta tukka

ja epäilyttävän täydellinen hammaskalusto – astelee vastaanottohuoneeseeni.

Hän on pitkäaikainen potilaani ja kuulemma isän vanha tuttu: silloin kun isä vielä toimi Buttes-Chaumontin puistonvartijana, he tapasivat säännöllisesti. Jossain vaiheessa epäilin, että he tunsivat toisensa paremmin kuin antoivat ymmärtää. Yleensä tavattoman puhelias Madame Lebrun istuu nyt vaitonaisena. Hänen mykkyytensä on yllättävää. Huolestuttavaa.

”Romane pikkuinen, meidän täytyy puhua.”

Madame Lebrun tuijottaa minua tummilla nappisilmillään. Hän puristaa käsilaukkua sylissään. Ilme on sulkeutunut. Hän ei ole koskaan katsonut minua noin.

En tiedä sitä vielä, mutta Madame Lebrun on muuttamaisillaan elämäni suunnan.

Hetken kuluttua mikään ei ole enää entisellään. Enää ikinä.

2

VOIN IHAN HYVIN

Madame Lebrun on aina selkeä, suora ja säntillinen. *Luonteeni on sellainen, tunnethan sinä minut, Romane pikkuinen.* Tunnen hänet ja tiedän, että pohjimmiltaan hän on hyväntahtoinen. Ei mikään juorukello, joka vihjailee asioita miettimättä sanojensa seurauksia. Niinpä tunnenkin väristyksen selkäpiissäni, kun hän varovasti kysyy, onko minulla kaikki hyvin. Jäykistyn.

”Tietenkin kaikki on hyvin. Minähän tässä lääkäri olen, minun kuuluu kysyä sitä teiltä. Mikä teidät tänne tuo?”

Peittelen hämmennystäni esittämällä rempseää. Madame Lebrun vetää syvään henkeä, kairaa katseensa silmiini.

”Aion puhua suoraan, Romane pikkuinen. Tiedät, että pidän sinusta kovasti. Tiedät, että minulla ei ole lapsia ja... olen aina pitänyt sinua... tärkeänä.”

Tauko. Se kestää liian pitkään. Vainoharhainen synkkä luonteeni saa minut heti pelkäämään pahinta. Madame Lebrun ilmoittaa kohta jonkin kauhean uutisen, kertoo olevansa kuolemansairas. Hän näyttää kyllä ihan pir-

teältä, mutta minä jos joku tiedän, miten katalia taudit voivat olla.

”Romane, olin viikonloppuna Marseillessa.”

Mitä teidän Marseillen-reissunne minulle kuuluu? minä ajattelen mutta en tietenkään sano mitään. Hän jatkaa:

”Siskolla on lonkkamurtuma, kävin tervehtimässä häntä. Hän on sairaalassa. Marseillen pohjoisessa sairaalassa.”

”Olen pahoillani siskonne puolesta. Mutta hän paranee varmasti pian. Hän on muistaakseni vielä nuori. Älkää turhaan huolest—”

”En minä siskosta huolta kannan, hän toipuu kyllä. Olen huolissani sinusta.”

Madame Lebrun oli keskeyttänyt minut kuin leikaten. Hän ei ole ihan oma itsensä.

”Nyt en oikein ymmärrä... Miten niin huolissanne minusta?”

”Romane, minä näin sinut. Marseillessa. Olin menossa sairaalan kauppaan ostamaan sanomalehteä, kun näin sinun tulevan sisään ulko-ovesta.”

Himskatti vie, Madame Lebrun on pimahtanut.

”Olin ihmeissäni. Isäsi ei ollut maininnut, että joutuisit käymään siellä. Ja varsinkin kun...”

”Varsinkin kun mitä?”

”Varsinkin... kun olit valepuvussa. Sinulla oli punainen peruukki ja minun makuuni vähän liian syvään uurrettu leninki, vaikka sellaisia ne koltut kai nykyään ovat. Seurasin sinua salaa. Halusin tietää.”

”Mitä ihmettä? En ole koskaan käynyt Marseillessa,

viime lauantaina olin kotona ja katsoin koko kauden yhtä jenkisarjaa. Näitte jonkun samannäköisen ja sepi-titte mielessänne uskomattoman tarinan, siinä kaikki... Millainen olo teillä on nyt? Onko päänsärkyä?”

”Romane pikkuinen, älä siinä yhtään irvaile. Olen vanha mutta en tyhmä. Voin hyvin, kiitos kysymästä, ja toivottavasti sinäkin... Halusin vain muistuttaa... Jos kaipaat apua, olen käytettävissä. En tietenkään sanonut mitään isällesi. Vaikenen kuin muuri.”

Madame Lebrun tuntuu olevan tosissaan. Hän on huolissaan minusta.

”Naurettavaa. En tiedä, mitä ihmettä olette kuvitel-lut, mutta voin vakuuttaa, että vointini on erinomainen. Lakatkaa murehtimasta minun asioitani, isä tekee sitä jo ihan tarpeeksi.”

”Mutta kun minä näin sinut! Ihan eri puolella Rans-kaa, jotta kukaan ei saisi tietää. Seurasin sinua, näin kun lääkäri vei sinut tutkimushuoneeseen. Näin toti-sen ilmeesi, näin miten yskit. Odotin sinua. Puoli tun-tia myöhemmin sinulla oli potilaskansio kainalossasi ja purskahdit itkuun. Panit aurinkolasit nenällesi, jotta kukaan ei näkisi hätäännyttäsi. Olit aivan omissa maail-moissasi. Ryntäsit pois. Kävin lääkärin oven takana, näin mitä kyltissä luki...”

En ymmärrä Madame Lebrunin puheista tuon tai-vaallista. Tunnen miten paniikkikohtaus tekee tuloaan. Hengitykseni kiihtyy.

Hän huomaa hätäännykseni, nousee seisomaan, laskee käden olalleni. Hetken emmittyyään hän kysyy:

”Miksi sinä tapasit Marseillen pohjoisen sairaalan keuhkotautiosaston ylilääkärin?”

*

Siinä vaiheessa kadotin keskustelun punaisen langan. Aloin kellua.

Madame Lebrun vakuutteli niin kiivaasti, että minä olen oikeasti sairas, etten yrittänytkään sanoa vastaan. Hänet oli saatava pois vastaanotoltani, nyt heti. Kuumuus kuristi kurkkuani. Henkeni salpautui. Minun oli saatava hengittää paperipussiin, mutta en halunnut tehdä sitä hänen nähtensä, en halunnut pönkittää hänen tuulesta temmattuja oletuksiaan, lisätä vettä myllyyn. Kiitin häntä, ja hän lupasi toistamiseen olla kertomatta isälleni, asia pysyisi meidän välillämme, hän lupasi olla tukenani, ja minä sysin häntä kohti ovea.

Heti kun ovi loksautti kiinni, lysähdin lattialle. Tasailin hengitystäni ainakin kymmenen minuuttia.

Viimeiset neljä asiakasta hoidin vajaassa tunnissa. Lopetin työt siltä päivältä. En kyennyt enää keskittymään, minun oli päästävä kotiin. Mietittävä.

Madame Lebrun oli nähnyt hätääntyneen naisen, mutta se en ollut minä, koska tiedän varsin hyvin, missä olin viime lauantaina. Ei himskatti vie, hän saa minut sekoilemaan, mokoma vanha hourupää – se en ollut minä, eikä minun tarvitse selitellä mitään. Ongelma onkin, ettei Madame Lebrun ole hullu. Hänen varmuutensa vaivaa minua, koska hän tuntui olevan aivan täysissä sie-

lun ja ruumiin voimissa. Etenkin muuan yksityiskohta hänen puheissaan häiritsee minua. Hän mainitsi punaisen peruukin. Minulla on teini-ikästä lähtien ollut ruskea tukka, mutta oikeasti hiukseni ovat punaiset. Tietääkseni Madame Lebrun ei ole koskaan nähnyt minua punatukkaisena. En tietenkään ole maailman ainoa punapäätä, ja isä on toki voinut mainita hänelle punaisista hiuksistaani. *Se on pelkkä sattuma tai yksinkertaisesti sepitettä, siinä kaikki, Romane.*

Kun illan mittaan pohdiskelin tuntemattoman marseillemalaisnaisen kuontaloa, mieleeni juolahti ajatus. Erikoinen ja kiihdyttävä ajatus. Mitä jos se nainen on sukua minulle? Se selittäisi oudon yhdennäköisyyden. Mitä jos voisin Madame Lebrunin uteliaisuuden innoittamana vihdoinkin tutustua johonkuhun sukulaiseen? Isä ei ole suostunut puhumaan minulle suvusta, hän katkaisi välit sukulaisiin äidin kuoltua.

Äidin kuolema. Se on varmasti aiheuttanut säröni ja erakkoluonteeni, pelkoni ja isän pelot sekä symbioottisen isäsuhteen, josta minun on vaikea irrottautua, sen etten kykene nauttimaan elämästä.

Äiti kuoli kun olin yksivuotias.

Hyvin traagisesti. Pelastaessaan minua.

Minulla ei ole muistoja hänestä eikä siitä talvi-ilta-päivästä. Vaikutelmia ja tuntemuksia saattaa olla jossakin aivojeni sopukoissa. Mutta ei mitään tietoista. Olin silloin niin kovin pieni.

Isä sanoo aina, että päivä oli kaunis. Että se soveltui hyvin ”jumalattaren viimeiseksi elinpäiväksi”. Että toi-

sin ei olisi voinut ollakaan. Olen siitä lähtien inhonnut kylmiä, aurinkoisia päiviä Pariisissa. Auringonsäteet ovat teriä, jotka lävistävät minut ja muistuttavat minua äidin kuolemasta yhä uudestaan. Vaikka isä uskoo kohtaloon ja toistelee toistelemistaan minulle, että mitään ei ollut tehtävissä, että ”äidillä oli huono tuuri”, olen aina syyttänyt itseäni. Äiti uhraisi elämänsä minun elämäni puolesta. Jos hän ei olisi tyrkännyt lastenvaunuja kohti jalkakäytävää, minä olisin ollut se joka turmassa kuoli. Terapeutini viittaa kintaalla tunnontuskilleni. Nyt kun terapia on jatkunut jo vuosia, minun on siirryttävä muihin asioihin. Mutta kun minä en pysty. Kun katselen äidin valokuvia, hän on niin hymyilevä, niin kaunis, niin paljon parempi kuin minä, etten voi olla ajattelematta, että hänen elämänsä olisi pitänyt jatkua pidempään.

Isä on ladannut minuun kaiken toivonsa, huomionsa ja rakkautensa. Juuri siksi minun on niin vaikea itenäistyä. Olemme aina olleet kahden hengen perhe. Isä on kääntänyt sivua ja unohtanut menneisyyden tyystin. En ole ikinä tavannut yhtään enoa, tättä enkä muitakaan sukulaisia, en ikinä.

Sitten yhtäkkiä Madame Lebrun väläyttää minulle uusia näkymiä. Erilaisia näkymiä. Ne saattavat olla yhtä tyhjän kanssa, mutta mistä sen tietää? Varmuutta ei tule, ellei asiasta ota selvää. Minulla on taatusti jossain kaukaisia serkkuja, en ole syntynyt pyhästä hengestä, vaikka vanhempani ovat nimeltään Marie ja Joseph. Olen aina ajatellut, että jos olisin ollut poika, minusta olisi saattanut tulla Jeesus... että olin pelastunut nimeltä täpärästi.

Mutta eksyn sivuraiteelle. Palatakseni aiheeseen, joka on piinannut minua Madame Lebrunin paljastuksesta alkaen: Haluan tavata sen mystisen naisen. Minun täytyy saada tietää. Ottaa asiasta selvää.

Makaan vuoteessa. Uni ei tule.

Madame Lebrun on kutkutellut mielikuvitustani. Hän on herätellyt minussa jotakin, mikä on selvästi uteliaisuutta syvempää. Hän oli varma, vuorevarma siitä että oli nähnyt minut, ja se on suorastaan ahdistavaa. Mutta lumoaava. Milloin minulle on viimeksi sattunut jotain yhtä jännittävää? Koetan koota eri suuntiin sinkoilevat ajatukseni. Välillä ne ovat sekavia. Enimmäkseen euforisia.

Vielä aamukahdeltakaan en nuku.

Käyn läpi Madame Lebrunin puheen pikakelauksella, sitten hidastettuna.

Asunnossani on sietämättömän kuuma. Päätän mennä uudelleen suihkuun. Kylmään suihkuun. Jääkylmä vesi iskeytyy kasvoihin, ja yhtäkkiä ratkaisu on edessäni. Kii-rehdin ulos kylpyhuoneesta pelkässä pyyhkeessä. Olen litimärkä, mutta se ei haittaa.

On heinäkuu, loma alkaa kolmen päivän kuluttua, eikä minulla edelleenkaan ole suunnitelmia. Olen vapaa kuin merituuhi, joka muuten tekisi minulle hyvää. Päätän lähteä Marseilleen. Tutkia kunnolla tuota kaupunkia, johon en ole ikinä astunut jalallani.

Avaan tietokoneen ja alan kuumeisesti järjestellä lomaani.

En ole aikoihin ollut näin innoissani.

Aion käydä jyrkillä rantapoukamilla. Canebière-
kadulla. Le Panier'n kortteleissa. Tutustun hienoon
Marseillen kaupunkiin.

Ja käyn pohjoisessa sairaalassa.

Kaksi naista, sama perimä ja salattu menneisyys

Pariisilaislääkäri Romane ei ole astunut jalallaankaan Marseilleen, mutta hänen potilaansa inttää nähneensä hänet siellä. Neuroottinen Romane päättää matkustaa kaupunkiin - ja yllätyksekseen löytää kaksoisolentonsa, Juliette-nimisen kirjakauppiaan. Miten kaksoissisaret ovat voineet elää 39 vuotta tietämättä toistensa olemassaolosta?

”Täydellistä
kesälukemista!”

ELLE FR

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-2309-4